

Fra O. Omberg, Fredrikstad
Offiser - Krigsdeltaker 1940.

115650

10. juni 1969.

Til Rolvsøy formannskap.

I avisene ser jeg at det er besluttet å planlegge området som omaluttes av riksvei 109, jernbanen, Svaneveien og Haugeveien. Det må jeg bestemt fraråde. Det er 3 læresetninger som bør slås op på veggen i kommunelokalet.

1. Industrien bør legges langs Glomma på tomtene etter nedlagte og nedrevne sagbruk og teglverker
2. Den dyrkede jorden bør i henhold til jordloven ikke uten tvingende grunn benyttes til annet enn matproduksjon.
3. Veier og bebyggelse bør legges i fjeldrabbene vest for riksvei 109.

Den nye ungdomsskolen og nye folkeskolen og øvrig bebyggelse på Haugeåsen, bebyggelsen på Valleåsen og i neskoen er alt sammen riktig disponert. Bare fortsett med det. Det ligger tusenvis av mål og venter. Planleggingen må rettes mot fjeldrabbene og ikke mot den dyrkede jorden. Tidligere formann i jordstyret Johan Ødegård forsøkte å overholde jordloven. Angivelig av den grunn ble han skiftet ut, med en annen som er mere eftergiven. Det var ingen bra fremgangsmåte av kommunen. Det er ingen tvingende nødvendighet å ta den nevnte dyrkede jord ut av matproduksjonen.

Ekspropriasjon av en gård på Valle bør kommunen innstille. Den jorden har rigtignok vært dårlig drevet en tid, men blir det noget om å gjøre er det fort gjort å rette på det. Blir jorden først lagt under asfalt og betong er det for alltid tapt for matproduksjonen. En bør også være opmerksom på at mesteparten av den dyrkede jorden her i distriktet ligger på et bløt kviklerelag opptil 25 m. dypt.

Det blir billigere og bedre å bygge på fjeldgrunn selv om det for kommunen blir litt dyrere å legge vei vann og kloak. Det foreligger nu så mange ekspertuttalelser om forsyningssituasjonen både norske og utenlandske og særlig fra FN, at jeg mener at ikke bare de som styrer landet, men også de som styrer kommunene må ta hensyn til det. Norge innfører idag praktisk talt alt brødkornet. Kjøtt, fisk, egg og melk produseres hovedsaklig på innført kraftfor. Det kan snart av en eller annen grunn bli stop med den innførselen. I hele mellomkrigstiden kjempet både jeg og mange andre mot disse som ville ødelegge og nedlegge forsvaret, men vi greitte desverre ikke å få det med os, men det greitte Nygårdsvold, Torp, Gerhardsen, Trammel og kretsen

og så gikk det slik som vi hadde forutsagt. Norge ble dratt inn i krigen. Da Nygårdsvold og hans folk kom tilbake fra sitt utenlandsopphold hadde de lært at det var nødvendig å ha et forsvar, men de hadde ikke lært at det var nødvendig å ha mat og fra 1945 gikk de løs på den dyrkede jorden omtrent likt hensynsløst som de i mellomkrigstiden hadde gått løs på forsvaret. I okupasjonstiden ble det satt igang streng tvangsdyrking. Havre bygg og alt brukt til brød, men vi greide ikke å produsere mere enn 42% av den meget knappe brødrasjon vi da hadde. De 58 % måtte vi få fra Tyskland. England kapret straks vor hvalfangstflåte som i mange år hadde sørget for vor fett forsyning. Sågot som alt fett og en mende andre ting måtte vi få fra Tyskland. Det var ingen andre steder å få det fra. Ingen må tro at vi fikk dette uten motydelser. Det var neppe noen som hadde særlig lyst til å sende sine sønner som frontkjemper til Østfronten. Det falt jo også 800. Det het seg at det var frivillig, Men det var nok desnerre noe av det vi måtte gjøre for at det norske folk skulle få mat og overleve.

Jeg er gammel militær befalingsmann 79 år nu og har deltatt i 2 verdenskriger både sivilt og militært. I april dagene 1940 var jeg militærsjef i Fredrikstad v med stannkvarter på jernbanestasjonen. Min militære ordre var. " Hold Fredrikstad. Sørg for at jernbanen blir på norske hender ". Like etter det første flyangrep holdt byens ordfører, rådmann og politimester møte og besluttet å henstille til de militære å trekke seg ut av byen slik at det ikke blir ødelagt mere enn det alt var. Min bataljonssjef major Hagle svarte. " Hold Fredrikstad. Hold tyskerne unna til vi får kjørt bort depoenes iallefall. Omsider rullet den siste lastebilen bort fra depoenes. Telefonen ringte. Jeg fikk ordre om tilbaketrekning over Glomma til Vollene på østsiden, men da var halve byen tatt. Den tyske hovedstyrke som kom inn fra vest var da kommet frem til torvet og områdene deromkring. Det var nok ikke stort lengre jeg hadde greit å holde stann. Senere var jeg med i kampene i indre Østfold fra Fossum bro til svenskegrensen. Vi hadde ikke mere amussjon igjen. Det hadde vist seg umulig å få så meget som en lastebil med amussjon fra Haufos patronfabrik til Østfold da alle veier nordover og vestover fra Oslo var under tyske troppers kontroll. En tid etter at vi var internert i Sverige kom jeg med i en forhandlingskomite. Vi forhandlet med svenske og tyske myndigheter med den norske legasjon i Stockholm og med den norske regjering i London.

om hjemsendelse av internerte 5000 soldater.

Det siste som hendte var følgende telegram.

London 7.juli 1940

Krigen er slutt. Regeringen har intet å innvende mot at de i Sverige internerte soldater reiser hjem.

Johan Nygårdsvold.

Telegrammet og andre papirer beholdt den svenske innterneringsjef. Major Lundborg.

Dette siste har kanskje ikke så meget med dyrket jord å gjøre , men jeg mener å ha så lang erfaring både fra fredstider og særlig fra krigstider at når jeg sier Ødeleg ikke den dyrkede jorden så bør det tas hensyn til det.

O. Omberg

fhv. ordfører